

Yüz Boyama Öğretimi

Uygulamalı Bir Çalışma

Doç. Dr. Ergin ERGİNER

Doç. Dr. Ergin ERGİNER

YÜZ BOYAMA ÖĞRETİMİ Uygulamalı Bir Çalışma

ISBN 978-605-69916-8-4

DOI 10.14527/9786056991684

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2019, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindex.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Aralık 2019, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarım: Pegem Akademi
Kapak Resmi: Öğr. Gör. Salih Bayçu
Karekod Uygulama: Niyazi Oğurlu

Baskı: Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Ltd. Şti.
Çetin Emeç Bulvarı 1314. Cadde No: 37A-B Çankaya/ANKARA
Tel: (0312) 472 58 55

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 46661

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Vashti ve Harold'a

Doç. Dr. Ergin ERGİNER

1972 doğumlu ve Eskişehir'li.

Fakülte öğrenimine Dokuz Eylül Üniversitesi'nde başladı, Pamukkale Üniversitesi'nde tamamladı. Sınıf Öğretmenliği okudu. Lisans Yan Alanı Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliğidir. Yüksek lisansını Ankara Üniversitesi ve doktora çalışmalarını Hacettepe ve Abant İzzet Baysal Üniversitelerinde Eğitimde Program Geliştirme bilim alanında sürdürdü, Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde tamamladı. Doktora sonrası çalışmalarını Kanada'da British Columbia Üniversitesi Eğitim Fakültesi Program ve Pedagoji kürsüsünde yapmıştır.

Araştırmacı, akademik çalışmalarını uygulamalı öğretim yöntemleri ve öğretimi, yaratıcı drama öğretimi ve öğretmenin beden dilindeki yaratıcılığı ve bunun öğretimi, ilkökul çocuklarının öğrenme tipleri ve okuduklarını anlama stratejileri ve öğretimi gibi, öğrenme ve öğretme süreçleriyle ilgili sorunlara odaklanmaktadır. Yurtiçi ve yurt dışında sunulmuş bildirileri, seminer ve konferansları ile yayımlanmış çok sayıda makalesi bulunmaktadır.

Halen Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

Evli ve bir kız çocuk babasıdır.

ÖNSÖZ

Çocukların ince kas becerilerini geliştirmeye başladıkları andan itibaren, yani çok küçük yaşlardan başlayarak resim çizme ya da yapmayla yakından ilgilendikleri görülmektedir. Oldukça zengin bir hayal dünyasıyla, özgür ve yaratıcı bir şekilde, kendilerini resim sanatı aracılığı ile rahatlıkla ifade edebilmektedirler. Buna karşın yaşları büyüdükçe, yetersiz, eksik ve çoğu zaman yanlış eğitim yaklaşımlarının kurbanı olarak bu özelliklerinden eser kalmamaktadır. Geleneksel eğitim sistemlerinde, kendini ifade etmekten çok akademik başarı ve yarıştırmaya ön planda olduğundan, maalesef ülkemizdeki çocukların büyük bir çoğunluğu sanat ve estetikten yoksun bir yetiştirme sürecinde heba olmaktadır.

Peter H. Reynolds'ın Nokta'sının kahramanı olan Vashti, bu kitabın da kahramanıdır. Vashti resim yapamıyordu, o bir ressam değildi ama Peter H. Reynolds Nokta masalıyla hepimizin içinde var olan yaratıcı gücümüzü dışa vurmamızı sağladı. Öğretmenliğe başladığım ilk günden bu yana değişik zamanlarda öğrencilerimin yüzlerini boyadım ve hiçbir zaman, boyama örneklerimden bir katalog ya da bir kitap oluşturmayı düşünmedim, ta ki Vashti'nin duygularını anlamlandırdığım o güne kadar. Bugünse elinizde bu kitap var. Kitaptaki uygulamaları hayata geçirirken, Harold'ın "mor mum boyası"ndaki, ya da bizim kültürümüzdeki çevirisiyle "sihirli tebeşiri"ndeki enerjiden destek almaya çalıştım ve Crockett Johnson'ın çocuklara iyi ki böyle bir kitap yazdığını düşündüm hep.

Elinizdeki yapıt, resim yapmanın özel bir yetenek alanı olması meselesine yüklenen anlamından çok, herkesin resim yapmayı deneyebileceği, boyayabileceğine bir vurgu yapmak istemektedir. Her öğretmenin, yüz boyayabileceği düsturuyla yola çıkılan çalışmada, yüze resim yapmaktan ziyade, öğretmenlerin öğrencilerinin öğrenmekten keyif almaları uğruna verebilecekleri yalın pedagojik çaba daha fazla önemsenmektedir. Özellikle öğretmenlerin çocukların mutlu edildiği renkli öğrenme ortamları yaratmalarına katkı sağlamak, onların eğlenerek öğrenmelerine hizmet etmek amaçlanmıştır.

Yüz boyama, değişik kültürlerde, değişik anlamlarıyla, binlerce yıldır var olan bir olgu, çoğu zaman bir ritüel parçasıdır. Geçmişte bedeninin tamamının boyanması da dahil, insanların inançlarını rahatça yansıttıkları bir eylem özelliği de taşımıştır. Yüz boyamanın bedene ya da yüze resim yapma şeklinde en derin anlamlarını içerdiği sanatla buluşması da tesadüf olmamıştır bu süreçte. Pedagojiyle buluşması süreci ise genellikle informal ortamlarda ses bulmuş, akademik ortamlara gereğince yansıyamamıştır.

Resim yapma yeteneğimiz olmayabilir ama kendimizi çizerek ya da boyayarak ifade edebiliriz özlü düşüncesi içinde, "çocukların yüzlerine 'biz' ya da kendi

yüzlerine ‘onlar’ çizebilirler ya da boyayabilirler ve böylece eğlenip öğrenebiliriz” biçiminde de özetleyebiliriz bu çalışmanın amacını. Belki o zaman “Bugün kar yağıyor, haydi kar resmi yapın!” demekten de bir nebze uzaklaştırabiliriz öğretmenlerimizi. Belki çocuklarımız resim yapmayı daha çok severler böylece ve belki daha yaratıcı, daha özgür olurlar, kim bilir? Biz isteriz ki, çocuklar resim sanatının tek anlatım alanının bir kâğıt olamayacağı farkındalığına ulaşsınlar. Birçoğumuz eğer ki doğru yönlendirilebilseydik, belki de bu muhteşem sanatla daha içli dışlı olabilecek, sanatı gerçekçi kılmanın yaratıcı düşünme ve imgelemeden geçtiğini daha iyi kavrayacaktık.

Aurelius’un “*kişinin hayatı düşününün rengine boyanmıştır*” sözündeki derin anlamı da hesaba katarak, çocukların düşlerinin bu kitaptakinden daha renkli olması tek isteğimiz. Çalışmada pek çok kişinin desteğini aldım. Öğrencilerimle birlikte yaptığımız çalışmalar, çoğu zaman, onların kardeşlerine ve yeğenlerine, bazı öğrencilerimin çocuklarına kadar uzadı. Öncelikle öğrencilerime, bu heyecanımda yalnız bırakmadıkları için ayrı ayrı ve içtenlikle teşekkür ediyorum. Beni hep dinlediler, hiç üzmediler ve birlikte bugünlere kadar geldik. Onları böyle bir etkinlikte buluşturmamdan her zaman keyif aldıklarını dile getirdiler. Umarım meslek hayatlarında bu uygulamalara devam ederler ve yeni, yaratıcı pek çok yapıta imza atarlar. Çalışmanın tüm öğretmenlere, anne babalara fayda getirmesi ve çocuklarıyla eğlenceli öğrenme zamanları geçirmeleri dileğiyle.

Doç. Dr. Ergin Erginer

Nevşehir, 2019

İÇİNDEKİLER

Önsöz	v
-------------	---

1. BÖLÜM

YÜZ BOYAMA, BEDENE VE YÜZE RESİM YAPMA

Yüz Boyamanın Tarihi Geçmişi.....	1
Yüzün Dışında Kullanım Alanları.....	3
Kukla Amaçlı Kola Çalışma.....	4
Kukla Amaçlı Avuca Çalışma.....	4
Tırnaklara Yapılan Parmak Kukla Çalışmaları	5
Başı Tamamen Boyama	6
Parmağı Boyama	6
Diğer Çalışmalar (Öğretme Amaçlı)	7
Diğer Çalışmalar (Eğlenme ve Öğretme Amaçlı)	7
Modern Sanatlarda Kullanımı	7
Vücudu Boyama	8
Boyama ile İnsan Vücudunu Gizleme	9
Beden ve Yüz Boyamadan Gelir Elde Etme	11
Sokak Performansçıları	12
Düşünme Soruları	13

2. BÖLÜM

YÜZ BOYAMA ÖĞRETİMİNDE MALZEMELER, ARAÇ VE GEREÇ KULLANIMI

Hazırlık Malzemeleri	15
Boya Ekipmanları	16
Kolaylaştırıcı Malzemeler	17
Şablon (Çıkartma) Uygulama Örnekleri	18
Maskeler	19
Düşünme Soruları	21

3. BÖLÜM

YAŞAMIN İÇİNDE BİR EĞİTİM ETKİNLİĞİ OLARAK YÜZ BOYAMA ÖĞRETİMİ

Çocuklar Yüzlerinin Boyanmasından Niçin Hoşlanırlar?	24
Yüz Boyama Etkinliklerinden Pedagojide Yararlanma.....	25
Yüz Boyamada Teknik Adımlar	25
Yüze Ne ve Nasıl Boyayacağız Çıkmazını Kolaylaştırma	27
Yüz Boyama ve Yüze Resim Yapma Arasındaki Fark ve Kullanım Alanları	29
Bir Yüz Boyamasını Değerlendirme.....	33
Düşünme Soruları	35

4. BÖLÜM

YÜZ BOYAMAYA DÖNÜK UYGULAMA ÖRNEKLERİ (Bir Katalog Çalışması)

Örnek Yüz Boyama Çalışmaları	38
Eğlenceli Hareketli Çalışmalara Örnekler.....	58
Diğer Örnekler.....	69
Düşünme Soruları	122

KAYNAKÇA	121
Alıntılanan Basılı Kaynaklar	121
Yararlanılan Basılı Kaynaklar.....	121
Alıntılanan İnternet Kaynakları	122
Yararlanılan İnternet Kaynaklar	123

EK	124
Çocukların Resim Yapma ile İlgili İlginç Halleri	124

1. BÖLÜM

YÜZ BOYAMA, BEDENE VE YÜZE RESİM YAPMA

Yüze ya da bedene resim yapma, yüz boyama ya da başka bir ifade ediliş biçimiyle boyanma, tarihin derinliklerinden günümüze, insanların ilgisini çekmiş, kimlik ya da kültürün bir parçası, bir iletişim şekli, süslenme, eğlenme ve kutlama ritüellerinin bir simgesi olagelmıştır. Fakat aktüel yaşamda, eğitimle ilişkilendirilmesine dönük ayrıntılı bir yazına rastlamak zordur.

Gündüz (2016, 150)'e göre, modern zamanda boyanma ve kadın arasındaki ilişkinin doğrusallığı yadsınamazken, boyanmaların erkek yüzünde ve bedeninde başlamış olması çoğu kez şaşırtıcı gelmektedir. Savaşan ilkeller düşmanlarıyla göz göze gelmek zorunda olduklarından hasımlarını korkutup savuşturmak için teknolojik savaşların güç ve olanaklarından yoksun olduklarından, gözlerini ve yüzlerini doğal dışı renk ve biçimlerle boyayarak yanılsama yaratmaya çalışmışlardır.

Böylesi bir konuyu eğitim bilimiyle buluşturarak, uygulamalar yoluyla pedagojik sonuçlar çıkarmaya çalışmak elinizdeki kitabın temel tartışma alanıdır. Bu bağlamda, öğretim uygulamalarında, öğrencileri eğlenerek öğrenmeye teşvik edebileceği düşünülen bu etkinliğin, tarihsel geçmişine de göz atmanın, okuyucuyu aydınlatma noktasında faydalı olacağı düşünülmektedir.

Yüz Boyamanın Tarihi Geçmişi

En yakın geçmişte, yüz boyalarının kullanımı Avustralya ve Afrika'nın yerli halklarında hala izlenebilmektedir. Törenlerde kabileler yüzlerini ve vücutlarını kil, kömür ve diğer doğal pigmentlerle süslüyorlardı. Avcılık kamuflajından, dini dekora, askeri yapılara, yüz boyama, gündelik hayatta birçok şekilde uygulanmıştır.

Papua Yeni Gine, Makyaj

Fildişi Sahilleri, Tören

<https://www.aboutfacesentertainment.com/pages/about-face-paint.html>

Afrika, Savaş

Avustralya, Dans

(<https://www.aboutfacesentertainment.com/pages/about-face-paint.html>)

<https://www.offset.com/search/face+paint+africa>)

Daha eski zamanlara gidildiğinde ise, Asur, Babil ve Mısır gibi medeniyetlerde toplumsal statüyü belirleyen, hatta doğüstü değerler katan uygulamalar olarak yüzün boyandığı bilinmektedir. Kadın ya da erkek her iki cins de yüzlerini süslemek ya da güzelleştirmekten öte, özellikle Eski Mısır'da mensubu oldukları krallık sülalelerini, tanrısallıklarını ve tanrı soyluluklarını vurgulamak üzere kazıtılmış kafaları, kömür tozundan elde edilmiş siyah sürmeleri, killi topraktan edinilen kırmızı dudak boyları kullanmışlardır. Her dönemin görüntüsü o döneme özgü farklı özellikler ve gereklilikler taşıdığından, bu görüntüleri belirleyen genellikle zengin ve soylu zümredir. Kaşların boyanması, kalınlaştırılıp, koyulaştırılması ve yeniden şekillendirilmesi güç simgesi olarak Eski Mısır ve İbranilerde sıkça rastlanan ve önem taşıyan uygulamalar olmuştur. Rönesans'ta soylular güneşte ve açık alanlarda çalışmak zorunda kalan işçilerden farklılıklarını özellikle vurgulayabilmek için, bembeyaz olan tenlerini pudra, tebeşir tozu gibi malzemeler ve beyaz kurşun gibi zehirli metaller kullanarak daha da beyazlatmışlardır. Benzer şekilde serler de açık arazide toprakla uğraşmalarına rağmen güneşten yanan tenlerinin bronzlaşan rengini pudralayarak saklamak ve böylelikle köle, işçi ve köylülerden sınıfsal farklarını vurgulamak yoluna gitmişlerdir (Gündüz, 2016).

Görüldüğü, yüz boyamanın köklü bir geçmişinin olduğu, insanın tarihin her döneminde kendini süslemeye ihtiyaç duyduğu anlaşılmaktadır. Günümüz toplumunda ise en yaygın olarak eğlence amaçlı kullanılmaktadır. Gelişen teknolojinin etkisiyle, sahne sanatlarındaki yaratıcı arayışlara da paralel olarak bugün yüz boyamanın, yüze şekil verecek malzemelerle üç boyutlu bir yapıya kavuştuğu da söylenebilir. Sinema ve tiyatrodaki silikon yüz maskelerinin çok yaygın olarak kullanılmaya başlandığı, toplumsal etkiyi arttırma ve daha çok insana ulaşma veya bu sektörden gelir elde etme düşünüldüğünde ise, yüz boyamanın ya da yüze şekil vermenin, sanat ve iletişim alanına "imaj çalışmaları" olarak girdiği görülmektedir.

Yüzün Dışında Kullanım Alanları

Sınıf içinde de basitçe ve rahatlıkla uygulanabilecek bu etkinlikte, eller ve kollar boyanma için en kullanışlı alanlar olmaktadır. Çocuklara resim dersini sevdirmeye açısından öğretmenler tarafından sıklıkla kullanılmasında fayda vardır.

Eğer bir sahne çalışması yapılacaksa, vücudun diğer uzuvlarına da boyama yapılabilmektedir. Aşağıdaki örneklerde, bir kukla gösterisini destekleme amaçlı ya da doğrudan kukla gösterisi şeklinde uygulanmış çalışmalar yer almaktadır:

Kukla Amaçlı Kola Çalışma

Kukla Amaçlı Vücut Boyama

(<https://www.aboutfacesentertainment.com/pages/about-face-paint.html>)

Kukla Amaçlı Avuca Çalışma (1)

Bir Winnie the Pooh Çalışması

(https://aminoapps.com/c/disney/page/user/magictouch/r0mx_EmnTBfm4b6rRgEQgwLY6GVNP4nJN1RiZ)

Kukla Amaçlı Avuca Çalışma (2)

Çeşitli Çizgi Kahramanlar

(https://aminoapps.com/c/disney/page/user/magictouch/r0mx_EmnTBfm4b6rRgEQgwly6GVNP4nJN1RiZ)

Tırnaklara Yapılan Parmak Kukla Çalışmaları

Kukla Amaçlı Tırnak Boyama

(<https://www.yahoo.com/news/13-short-nail-ideas-try-163757863/photo-p-character-face-designs-actually-photo-164212925.html>)

Başı Tamamen Boyama

Başı Boyama

(https://gigazine.net/gsc_news/en/20090424_always_another_face/
https://izismile.com/2009/02/16/amusing_face_painting_33_pics_2_videos-1.html)

Parmağı Boyama

Parmak Boyama

(https://aminoapps.com/c/disney/page/user/magictouch/r0mx_EmnTBfm4b6rRgEQgwly6GVNP4nJN1RiZ)

Diğer Çalışmalar (Öğretme Amaçlı)

Zıtlık İlişkisini Öğretirken

Diğer Çalışmalar (Eğlenme ve Öğretme Amaçlı)

Çizgi Film İzletirken

Modern Sanatlarda Kullanımı

1960'lı yıllardan başlayarak, vücut resminin daha modern bir yorumu ortaya çıkmaya başladı. Bu dönemde gelişen liberal düşünce, çok sayıda sanatçıyı, sanatsal amaçlarla eğlence ve ürün tanıtımı için profesyonel vücut ressamı olmaya teşvik etti (<https://www.aboutfacesentertainment.com/pages/about-face-paint.html>).

Büyüleyici bir sanat hareketi olarak ortaya çıkan vücut boyama sanatı, başta Avrupa olmak üzere, neredeyse dünyanın her yerinde çok önemli bir çalışma alanı olmuştur. İnsan derisinde sanat yaratma konusunda dünya çapında sanatçılar bulunmakta (İngiltere'den Emma Fay, Almanya'dan Gesine Marwedel ve İtalya'dan Johannes Stoetter gibi), bu hareketin arkasındaki sanatçıların koleksiyonları (bin üç yüzden fazla eser) "I love body art" isimli web sitesinde en yenilikçi ve etkileyici